

מסורת הש"ס

רש"י

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

ר"ן

נז.

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל מו. נז: לקמן נז.
(ב) לעיל לו. א. רש"י מו.

הגהות הב"ח

(א) במשנה שאני אוכל
לכלי וכן בכל העמוד:
(ב) רש"י ד"ה מותר
וכי עד הפסח הס"ד
ואח"כ מ"ה אסור לאכול
ולהתכנסות אחר הפסח
אפילו אחר הפסח וכו' מכל
מה ששעשע:

פירוש הרא"ש

מתני' קונם פירות האלו
עלי ב' אסור בחילופיהן
ובגידוליהן. אם החליפין
לשתכלה אסור המחליף
בדמיון מדרבנן אסור דמי
כל אסורי הנאה וגדולי
קונם אסורים בגדולי הקדש
והוא הדין אפי' לא אחר
אלו דכיון דלאחר קונם
ולא הוכיח אכילה אסור
עמנו מחליפין וגדולים והא
קדאמר אלו משום דבעי
למירר ובגידוליהן דאי אסר
עמנו בכל הפירות מצי
נפקא מיניה בגידולים של
אלו כללו הכי אסר עמנו
בכל הפירות שבעולם אי
לא דלאחר בגדולים קודם
שהגיע לכלל פירות: שאני
אובל שאני מועם ב'.

דלא אסר עליו אלא אכילה
וטעמה מהס: אבל בדבר
שאין זרעו בלה. גנון
החג. גנון דקחי בלדך
ואמר קונם תהא הנאה
עליך מחלל ומשקע עד
הפסח אסור לזית אכין
מכלן עד החג עד פסח
(דעור לו.)

מתני' בדבר שזרעו כלה. בקרקע וגדל כגון חטה וכיוצא בה
דהיינו גידולים גמורים: אבל בדבר שאין זרעו כלה. כגון השומים
והצמלים שאינם כלה בקרקע אלא שרצה וגדל בגופו: אפילו גידולי
גידולים אסורים. דכגופיהו דמו: מעשה ידיך עלי. ונתנו לה פירות

בשכר מעשה ידיה הואיל ואמר עד
אסור בחילופיהן וכו' אבל כי אמר
שאני טועם משמע מהן גופן איני
טועם הלכך מותר בחילופיהן
ובגידוליהן אם זרעו ולמחו: שאם
עושה איני אוכל עד הפסח. דלאמר
הכי קונם עלי מה שאת עושה שאני
אוכל ממעשה ידיך עד הפסח או שאמר
קונם שאת עושה שאני מתכסה מכל
מלאכתך עד הפסח: מוסר לאחר
הפסח. שהרי לא נדר מכל מה
שתעשה אלא עד הפסח (ג) אפי' אחר
הפסח אסור. לאכול ולהתכנסות מכל
שעושה לעולם שהרי לא קבע בו זמן:
היה עומד בלדך ואמר קונם שאת
נהנית לי עד הפסח אם תלכי לזית
אכין מעכשיו עד החג הלכה לפני
הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח:
הלכה

אסור לאכול ולהתכנסות אחר הפסח (ג) השאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת
את לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח
לאחר

מתני' (ב) *קונם פירות האלו עלי קונם הן על
פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן
(ג) בשאני אוכל ושאני טועם מותר
בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה
אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי
גידולים אסורים: והאומר לאשנתו קונם מעשה
ידיך עלי קונם הן על פי קונם הן לפי
אסור בחילופיהן ובגידוליהן שאני אוכל
שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן
בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו
כלה אפילו גידולי גידולים אסורים: השאת
עושה איני אוכל עד הפסח שאת עושה
איני מתכסה עד הפסח עשתה לפני הפסח
מותר לאכול ולהתכנסות אחר הפסח שאת
עושה עד הפסח איני אוכל ושאת עושה
עד הפסח איני מתכסה עשתה לפני הפסח
אסור לאכול ולהתכנסות אחר הפסח (ג) השאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת
את לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח
לאחר

מתני' קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי
אסור בחילופיהן ובגידוליהן. משום דכיון שפרט הדברים הנאסרים
עליו שזינהו עליה כהקדש ומש"ה מתמך בחילופיהן ובגידוליהן כי
היכי דחלופי הקדש וגדולים אסירי דלא דמי לנודר סתם מן האמנים
ומן הענינים שכיון שלא פרט ואסר
עליו כל המין לא עשאם עליו הקדש
שלא נמכוון אלא מאכילת אותו מין
ומש"ה לא מתמך בחילופיהן ובגידוליהן
אלא כפורט כי הכא דלאמר פירות
האלו. והוא הדין נמי דאם אחר פירות
מקום פלוני או פירותיו של פלוני
דכיון שיידד הרי הוא כפורט ואסור
בחילופיהן ובגידוליהן וכמו שנפרש
במשנה שלפנינו בס"ד. וכי תימא היכי
אמרין דמאי דמתמך בחילופיהן
ובגידוליהן משום פורט הוא והא צעי
רמי דר חמא לעיל צ"י השומפין (דף
מ.) קונם פירות האלו על פלוני מהו
בחילופיהן וספיקיה דרמי דר חמא
הוא אי טעמא דמתניתין משום כוונת
הנודר הוא הלכך דוקא נדר אסור
אכל מותר לא או דלמא נדר משום
כוונת הנודר הוא אלא משום
דחילופיהן כגידוליהן דמו והוא הדין
בכל אסורי הנאה שחילופיהם
אסורים למחליף עמנו וכמו שכתבתי
למעלה. ובדואי אי טעמא דחילופיהן

לנודר דלא דמי לנודר אסור כי נימא נמי דמשום כוונת
הנודר הוא משמע דלא דוקא דאסר בכלל דהא רמי דר חמא לא אסתפק באלו אי דוקא אי לא דוקא יט ל' לומר דלעולם
אלו דוקא ואפילו נימא דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו משום דהוא טעמא לא סגי אלא להסתיק על המחליף עמנו אכל לאסור לאחר
לא ומתני' פסיק ומצי אסור בחילופיהן ובגידוליהן אפילו החליפין אחר והאי אסורא על כרחיך משום אלו הוא דהא חלופי אסורי הנאה
כשהחליפין אחר לא אסירי ורמי דר חמא לעיל הכי קאמר פשיטא לי דכשהחליפין אחר משום אלו מתמך הלכך דוקא נדר אסור אכל מותר
לא מיהו הא מיבעיא לי החליפין הוא אי מתמך חליפין דוקא משום אלו דנימא דדוקא גבי נודר אכל מותר לא כי היכי דלאמר
כשהחליפין אחר או דלמא נהי דכשהחליפין אחר אסירי דוקא משום אלו כשהחליפין הוא לא נריך אלו דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן
דמו לא שנה נודר ולי"ש מותר ודקתני תנא אלו משום החליפין אחר נקט ליה דכלא אלו לא מתמך בחילופיהן. כן נראה לי וכבר כתבתי
מזה למעלה [נז:]: שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן. דנהי דשאני אוכל שאני טועם מפיס אסורא אפי' הכי לא מיתמך
בחילופיהן ובגידוליהן דהא כי אכל חליפין וגידולין לא טעים הנהו פירות דאסר עליה: בדבר שזרעו כלה שאין זרעו כלה אפי'
גידולי גידולים אסורים. אכילה ומתני' קאי. וי"ק מאי דלאמר? ברישא אסור בגידוליהן דמשמע דוקא בגידוליהן מתמך אכל בגידולי גדולים כלה אפי'
הני מילי בדבר שזרעו כלה דבכי האי גוונא נהי דבגידולין ראשונים מיתמך דאע"ג דליכא מידי ממאי דאסר בגידולין דהא זרעו כלה אפי' הכי
לא גריעי גידולין מחליפין דחליפין נמי אע"ג דלית בהו מידי ממאי דאסר עליה אפי' הכי אסירי מיהו בגידולי גידולין שרי דכיון דגידולין בדבר
שזרעו כלה כחליפין דמו כי היכי דחליפין חליפין מותרין כדמוכה לעיל בהשומפין [מז:]: גבי מכרן וקדש בדמיהן מקודשת ה"י גידולי גידולין
שרי ומש"ה קתני ובגידוליהן דמשמע אכל גידולי גידולין לא משום דמיירי בדבר שזרעו כלה. וכן נמי סיפא דשאני אוכל שאני טועם מותר
בחילופיהן ובגידוליהן דוקא בדבר שזרעו כלה אכל דבר שאין זרעו כלה בין ברישא בין בסיפא אפילו גידולי גידולין אסורים משום דכיון
דאין זרעו כלה הרי בגידולי גידולין הללו מעורב בהן מן האסור הראשון ונדרים הוה להו דבר שיש לו מתירין כדלאמר? בגמרא [נז:]: וכל דבר
שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל [נז:]: האומר לאשמו קונם מעשה ידיך עלי וכו' אסור בחילופיהן ובגידוליהן. אשמועינן רבותא דמיידך
פירותיו של פלוני כי הכא דלאמר אלו דמי ומתמך בחילופיהן ובגידוליהן. ולא תקשי לך מעשה ידיה דבר שאין בו ממש
הוא דליכא לאוקמה בלאומר קונם ידיך למעשיהם אי נמי מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא. מיהו כתב הרב רבי יונה
ז"ל דלא מתמך אלא כנגד מעשה ידיה שאם אשתו טחנה ואפתה ומכרה לחם להיות מעות שכנגד טחינה ואפיה שלה ודכנגד חטים שלו:
שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן. בהך סיפא נמי אשמועינן רבותא טפי ממתניתין קמיתא דאע"ג דלאמר אלו כיון
דאסיק בדוריה שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דהא מעשה ידי אשתו כאלו דמי וכדכתיבנא ואפילו הכי קתני עלה שאני
אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דשאני אוכל שאני טועם לא מסתמיה דלא מפיס אסורא לגבי חליפין וגידולין כי לא אמר אלו
דאדרבה שרי בהו כי אמר אלו משום דחליפין וגידולין ליכא טעמא דאסורא הלכך כי אסיק בדוריה שאני אוכל שאני טועם
למשרינהו אמת. והיינו רבותא דהאי שאני אוכל דהך מתני' טפי משאני אוכל דמתני' קמיתא דשאני אוכל דרישא לא קאי אאלו ושאני לדבר
בפרק הנודר מן המבזל (לעיל דף נז:): בעי למפשט דכיון דשאני אוכל דוקא דקדמתי מותר בחילופיהן ובגידוליהן דמשמע הא ביוצא מן
אסור ואם איתא דשאני אוכל דרישא קאי אאלו היכי פשטינן מינה שאני הכא דלאמר אלו אלא ודאי כדאמרן: שאת עושה איני אוכל
עד הפסח וכו' מותר לאכול ולהתכנסות לאחר הפסח. דלא מספקין דלמא עד הפסח קאי על שאת עושה ואיני אוכל לעולם קאמר
דאי הכי הוה ליה למימר שאת עושה עד הפסח איני אוכל דקדמתי סיפא ומדלא קאמר הכי משמע דעד הפסח אכילה קאי (נמי):
שאת נהנית לי עד הפסח וכו'. הך מתני' פרישנא לה לעיל בפרק ואלו מותרין (דף טו.) לרב יהודה כדאיתא ליה ולרב נחמן כדאיתא ליה:

גמ'

מובא רש"י

קונם הן לפי. ואי
קונם הן על פי.
אסור בחילופיהן. אם
נמלפן פירות אחרות
דבר שלא בא לעולם
הוא. ובגידוליהן. שטען
הוא. (דעור לו.) שאת
נהנית לי עד הפסח אם
תלכי לבית אביך עד
החג. גנון דקחי בלדך
ואמר קונם תהא הנאה
עליך מחלל ומשקע עד
הפסח אסור לזית אכין
מכלן עד החג עד פסח
(דעור לו.)

תוספות

קונם פירות האלו עלי.
ולא גרידי פירות
אלו: אסור בחילופיהן
ובגידוליהן. דכיון דאסור
קונם סתם ולא הוכיח
אכילה אסר עמנו בין
בחילופיהן בין בגידוליהן:
שאני אוכל שאני טועם.
לא אסר עמנו אלא גנון
הפירות: בדבר שזרעו
כלה. בגידולין הו גנון
אסר: אבל בדבר שאין
זרעו כלה אפילו גידולי
גידולים אסורים. גנון נללס
שאין הנלל כלה אלא
מוסף אחרים עליו הלכך
גידולין כגופו: האומר
לאשנתו קונם מעשה
ידיך. אם משעל לי
מחלל אסור בחילופיהן אם
הבינו לו מחלל והחליפין
פי' בגידולין. פי'
בגידולי פירות שלקח מן
החליפין: שאני מועם
מותר בחילופין: שלא אסר
עמנו אלא מהס אכל בדבר
שאין זרעו כלה אסור
בגידולי גידולין ומשכחת
לה גנון שטען אינן או
זרע דבר שאין זרעו כלה
ועמא שגידולין אסורים
עליהן דהיינו כמו מעשה
ידיה והלכך גידולי גידולין
אסורים בדבר שאין זרעו
כלה אכל בדבר שזרעו כלה
הגידולין אסורים. וגידולי
גידולין מותרין: קונם
שאת עושה איני אוכל
עד הפסח. ממה שאת
עושה ואשמועינן דלא
תימא דה"ק איני אוכל מכל
מה שתעשה עד הפסח
לעולם וכן כולם אשמועינן
והלכה לפי הפסח אסורה

הכי: שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג. עומד בחודש אחד לפני הפסח ואמר קונם שלא תהא נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך מעכשיו ועד החג
עד הפסח כלומר אם הלכה לבית אביה: